

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/konkursy-i-nagrody/nagroda-semper-fidelis/2019/79593,Ks-prof-Roman-Dzwonkowski-19302020.html>
2022-05-23, 13:05

Ks. prof. Roman Dzwonkowski (1930-2020)

ks. prof. Roman
Dzwonkowski
(zajęcie ze zbiorów
prywatnych ks.
Romana
Dzwonkowskiego)

Duchowny rzymskokatolicki, pallotyn, socjolog, profesor nauk społecznych, nauczyciel akademicki.

Ur. 30 listopada 1930 r. w Dzwonku, pow. ostrołęcki. W 1957 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1961 r. ukończył studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1966 uzyskał na tej uczelni stopień doktora.

W 1970 r. po raz pierwszy przebywał w ZSRS na Wileńszczyźnie (Litwa, Białoruś) – zafascynowała go kultura polska, szczególnie religijna, na dawnych Kresach Wschodnich I i II RP, zajął się także problemami Polaków w ZSRS. Często wyjeżdżał, dzięki zaproszeniom prywatnym, na Litwę, Łotwę, Białoruś, Ukrainę za Zbruczem oraz do Gruzji i do Rosji, w celu poznania z autopsji skupisk polskich oraz niesienia ukrytej, a później jawnej pomocy duszpasterskiej.

Od 1972 przebywał we Francji, prowadził badania nad emigracją polską w tym kraju, których wynikiem była książka *Polska opieka religijna we Francji 1909-1939* (Poznań-Warszawa 1988). Publikował w „Kulturze” paryskiej (od 1973 r.) i w innych pismach emigracyjnych na temat Kościoła i Polaków w ZSRS, ponieważ było to niemożliwe w kraju.

Uzyskał habilitację na Wydziale Nauk Społecznych KUL (1984). Pracował na tej uczelni od 1977 r., Specjalizował się w historii Kościoła katolickiego w ZSRS i socjologii grup etnicznych. W 1992 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 2001 r. zwyczajnego. Był także wykładowcą w Wyższym Seminarium Duchownym w Ołtarzewie. W latach 1994-2001 wykładał katolicką naukę społeczną w seminarium duchownym diecezji kamienieckopodolskiej w Gródku Podolskim na Ukrainie. W latach 1974-1992 należał do

Komisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Emigracji, ds. Seminariów Duchownych, „Justitia et Pax” oraz Misji i Migracji.

Był członkiem Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności. Od 1989 r. Członek Komitetu Badań Polonii PAN, a także Polskiej Akademii Umiejętności. Od 1992 r. należał do Rady Krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, którego celem jest niesienie pomocy Polonii i Polakom poza krajem. Został członkiem Komitetu Obrony Dobrego Imienia Polski i Polaków. Publicysta m.in. Radia Maryja.

Z zainteresowań wschodnich powstały książki publikowane w latach 1993–2010: *Za wschodnią granicą 1917–1993. O Polakach i Kościele w dawnym ZSRR* z Romanem Dzwonkowskim SAC rozmawia Jan Pałyga SAC (Ząbki 1993, 1995); *Polacy na dawnych Kresach Wschodnich. Z problematyki narodowościowej i religijnej* (Lublin 1994); *Kościół katolicki w ZSSR 1917–1939. Zarys historii* (Lublin 1997); *Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917–1939. Martyrologium* (Lublin 1998); *Leksykon duchowieństwa polskiego represjonowanego w ZSRS 1939–1988* (Lublin 2003); *Religia i Kościół katolicki w ZSRS oraz w krajach i na ziemiach okupowanych 1917–1991. Kronika* (Lublin 2010); *Polacy w Kościele katolickim na Wschodzie 1939–2011* (Toruń 2011). Ponadto jest współautorem publikacji: *Skazani jako „szpiedzy Watykanu”. Z historii Kościoła katolickiego w ZSRR 1918–1956* (Ząbki 1998); R. Dzwonkowski SAC., O. Gorbaniuk, J. Gorbaniuk, *Postawy katolików obrządku łacińskiego na Ukrainie wobec języka polskiego* (Lublin 2001); R. Dzwonkowski SAC., O. Gorbaniuk, J. Gorbaniuk, *Świadomość narodowa młodzieży polskiego pochodzenia z byłego ZSRR studiującej w Polsce. Problem tożsamości* (Lublin 2002); *„Bez sądu, świadków i prawa...”. Listy z więzień, łagrów i zesłania do Delegatury PCK w Moskwie 1924–1937* (Lublin 2002); R. Dzwonkowski SAC., O. Gorbaniuk, J. Gorbaniuk, *Postawy katolików obrządku łacińskiego na Białorusi wobec języka polskiego* (Lublin 2004). Redaktor naukowy ukazującej się od 1991 serii wydawniczej *Duchowieństwo polskie w więzieniach, łagrach i na zesłaniu* (Lublin, NORBERTINUM).

W 2000 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim, a w 2010 Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2019 roku uhonorowany przez Instytut Pamięci Narodowej nagrodą „Semper Fidelis”.

Zmarł 30 grudnia 2020 roku.